

Advies Wetsvoorstel Seksuele Misdrijven dd. 3 juni 2021
Aan de Minister van Justitie & Veiligheid

Introductie

Nederland is verplicht de huidige zedentitel te herzien en aan te passen aan internationale afspraken. Om deze reden heeft de minister van Justitie en Veiligheid in 2020 een concept wetsvoorstel gepubliceerd, de Wet Seksuele Misdrijven, waarop burgers, organisaties en andere professionals konden reageren via internetconsultatie. Het Centrum Seksueel Geweld heeft destijds over het voorontwerp advies uitgebracht. Nu er een nieuw concept wetsvoorstel ligt voor internetconsultatie met sluitingsdatum 4 juni 2021 maakt het Centrum Seksueel Geweld opnieuw gebruik van de mogelijkheid aanbevelingen te doen.

Aanbevelingen

Om te beginnen wil het Centrum Seksueel Geweld zich positief uiten over het nieuwe concept wetsvoorstel omdat eruit blijkt dat de minister de meeste aanbevelingen van de betrokken organisaties heeft geïntegreerd in de nieuwe versie. Met name het opheffen van de tweedeling tussen de misdrijven ‘verkrachting’ en ‘seksuele interactie tegen de wil’ is een significante verbetering. Er is waarachtig geluisterd naar de verschillende argumenten en dat getuigt van sensitiviteit voor het belang en de positie van slachtoffers van zedenmisdrijven. Al met al is het nieuwe concept wetsvoorstel beter toegesneden op de huidige maatschappij en biedt het strafrecht straks meer bescherming tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, ook online.

Wel maken we ons grote zorgen over de implementatie van het nieuwe wetsvoorstel. Het nieuwe wetsvoorstel werkt namelijk drempelverlagend voor slachtoffers en er zal straks in meer situaties aangifte gedaan gaan worden. Dit heeft direct consequenties voor de belasting van politie en het Centrum Seksueel Geweld die intensief met elkaar samenwerken. Onze zorg is dat de politie de toestroom niet aan kan qua capaciteit en dat geldt ook voor het Centrum Seksueel Geweld die jaarlijks te maken krijgt met toename van het aantal meldingen. De achterstanden bij de zedenrecherche zijn nu al zo ver opgelopen dat slachtoffers van zedenmisdrijven soms meer dan een jaar moeten wachten tot de politie hun aangifte onderzoekt. Zedenrechercheurs zelf – die wij in de multidisciplinaire samenwerking hebben leren kennen als professionals die met grote toewijding en zorgvuldigheid werken aan complexe en veeleisende zedenzaken – hebben hier ook last van. Onvoldoende capaciteit zal straks tot gevolg hebben dat de wetswijzigingen niet adequaat kunnen worden uitgevoerd, hetgeen betekent dat slachtoffers (1) niet de kwaliteit van zorg en onderzoek zullen krijgen waar ze in dit land recht op hebben, (2) hun vertrouwen in de Nederlandse rechtsgang kunnen verliezen en (3) emotionele schade kunnen ondervinden door secundaire victimisatie. Behalve dat slachtoffers psychisch in de knel komen, ontstaan er ook problemen met de bewijsvoering als kostbare tijd verloren gaat.

Het invoeren van het nieuwe wetsvoorstel zonder extra financiering voor de politie en het Centrum Seksueel Geweld is onethisch. Om onze stelling te onderbouwen hebben we de belangrijkste feiten rondom seksueel misbruik en de bijzondere rol van het Centrum Seksueel Geweld nog eens kort en krachtig op een rijtje gezet:

a. Psychische schade

In het Centrum Seksueel Geweld ondervinden we dagelijks dat slachtoffers van seksueel misbruik at risk zijn voor ernstige psychische klachten zoals een posttraumatische stressstoornis, depressie, verslaving, psychose of angststoornis. Dat blijkt ook uit vele studies die zijn verricht naar het verband tussen seksueel misbruik ervaringen en psychopathologie. Een daarvan is een meta-analyse van 37 studies bij drie miljoen slachtoffers (Cutajar et al., 2010). Deze meta-analyse laat zien dat als je seksueel misbruik bent er onder andere 16 keer zoveel kans is dat je een slaapstoornis ontwikkelt, en 4 keer zoveel kans dat je een suïcidepoging doet en 3 keer zoveel kans dat je een angststoornis ontwikkelt dan wanneer je niet misbruikt zou zijn geweest etc. Co-morbiditeit (het naast elkaar bestaan van psychische stoornissen) is meer regel dan uitzondering. Goede en liefst zo snel mogelijke behandeling van slachtoffers van seksueel misbruik nadat zij aangifte hebben gedaan is nodig omdat blijkt dat psychische klachten zonder hulp meestal niet spontaan overgaan en vele jaren kunnen aanhouden. Een onnodig lang durend politieonderzoek en/of rechtszaak vertraagt traumaverwerking.

b. Lichamelijke schade

In het Centrum Seksueel Geweld hebben we ook gemerkt dat slachtoffers van seksueel misbruik vaak tal van gezondheidsproblemen hebben, zoals eetstoornissen (met name boulimia), somatisatiestoornissen, en somatoforme pijnstoornissen. Uit onderzoek blijkt dat chronische (onderbuiks)buikpijn, bekkenbodemp Problemen, en niet-epileptische toevallen ('pseudo-epilepsie') sterk zijn geassocieerd met een voorgeschiedenis van seksueel misbruik. Goede en liefst zo snel mogelijke medische zorg van slachtoffers van seksueel misbruik nadat zij aangifte hebben gedaan is daarom nodig. Het onnodig lang wachten op aangifte/verhoor danwel lange doorlooptijden verhogen stress bij slachtoffers en hebben daardoor een averechts effect op lichamelijk herstel.

c. Relationale schade

Seksueel misbruik grijpt in op het vermogen van mensen om zich op een prettige manier te verbinden met een ander. Dit kan tot uiting komen in sociale isolatie, seksuele disfuncties, seksueel risicogedrag, relatieproblemen en hechtingsproblematiek. Studies tonen ook aan dat het meemaken van misbruik in de kindertijd verband houdt met een lagere kwaliteit van relaties in de volwassenheid. Het betekent in de praktijk dat slachtoffers vaak eenzaam zijn en er alleen voor staan als het gaat om aangifte doen; het juridische proces dient daarom niet langer te duren dan strikt noodzakelijk is.

d. Revictimisatie

In het Centrum Seksueel Geweld komen we tegen dat slachtoffers soms keer op keer zijn misbruikt. Inderdaad blijkt uit onderzoek dat jonge slachtoffers een grote kans hebben op herhaling van misbruik later in hun leven, ook wel revictimisatie genoemd. De verklaring voor revictimisatie is dat de psychische gevolgen van het eerste misbruik – bijvoorbeeld PTSS of een negatief zelfbeeld – de persoon kwetsbaar maken voor herhaling. Zo snel mogelijk opvangen en behandelen in een expertisecentrum zoals het Centrum Seksueel Geweld om erger te voorkomen is daarom cruciaal. Hoe sneller, hoe beter.

Aanbeveling 1. Extra financiering voor de zedenpolitie en het Centrum Seksueel Geweld om de te verwachten toestroom aan slachtoffers adequaat te kunnen horen en helpen.

Daarnaast adviseert het Centrum Seksueel Geweld dat slachtoffers van misbruik van seksueel beeldmateriaal zich straks kunnen melden bij de zedenpolitie in plaats van bij Blauw. Uit onderzoek blijkt namelijk dat misbruik van seksueel beeldmateriaal dezelfde psychische schade kan veroorzaken als offline misbruik, en ook risico op revictimisatie met zich mee brengt als het slachtoffer niet tot verwerking komt. Blauw heeft weinig expertise op het gebied van zeden, is onvoldoende op de hoogte van de problematiek die met zedenmisdriven samenhangen en werkt niet samen met het Centrum Seksueel Geweld. Slachtoffers van misbruik van seksueel beeldmateriaal zijn gebaat bij de expertise die de zedenpolitie en het Centrum Seksueel Geweld al in huis hebben.

Aanbeveling 2. Versterking van de zedenpolitie en het Centrum Seksueel Geweld om tegemoet te kunnen komen aan de rechtspositie en emotionele behoeften van slachtoffers van misbruik van seksueel beeldmateriaal (en hun naasten).

Als laatste zien wij nog ruimte voor verbetering van het nieuwe concept wetsvoorstel met betrekking tot de verjaringstermijn voor de misdrijven seksueel misbruik van functioneel afhankelijke personen, seksueel misbruik van geestelijk of lichamelijk onmachtige personen en seksueel misbruik van kinderen waarbij geen sprake is van seksueel binnendringen. Onze aanbeveling is verjaring uit te sluiten, zoals dat ook geldt voor de delictsvormen waarbij wel sprake is van seksueel binnendringen, omdat het meer recht doet aan deze groep zeer kwetsbare slachtoffers.

Aanbeveling 3. Uitsluiting van verjaring, zoals dat ook geldt voor de delictsvormen waarbij wel sprake is van seksueel binnendringen.

Wij verzoeken het Ministerie onze drie aanbevelingen ter harte te nemen.

Hoogachtend, namens het Landelijk Centrum Seksueel Geweld,
dr. Iva Bicanic, directeur-bestuurder